

Motion till riksdagen 2021/22:1010

av Juno Blom m.fl. (L)

med anledning av skr. 2020/21:215 Vård av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem

---

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs en extern genomlysning av verksamheten hos Statens institutionsstyrelse i form av en haverikommission och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör riktas ett särskilt fokus, både i myndighetens egna förbättringsarbete och i den externa genomlysningen, på situationen för de yngsta som är placerade på Sis, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskiljningar måste avskaffas och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I skrivelse 2020/21:215 Vård av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem gör regeringen en samlad bedömning av de insatser som de anser krävs för att vården inom Statens institutionsstyrelse (Sis) ska vara säker såväl för de placerade barn och unga som för personalen och för att en placering ska ge barn och unga den vård och behandling som krävs. Regeringen anger även på vilket sätt åtgärderna ska genomföras. Problemen inom Sis är omfattande och skrivelsen lyfter att det råder brister inom i stort sett alla områden av verksamheten.

Det handlar om platsbrist och resursbrist, samtidigt som efterfrågan på vård i Sis regi har ökat. Media, forskare och behandlingspersonalens fackliga organisationer larmar om missförhållanden, om för lite vård och för mycket tvång. Placerade barn berättar om våld och dåligt bemötande. Barnrättsbyråns rapport visar systematisk användning av våld mot barn och unga på Sis, oftast inom ramen för den särskilda befogenheten att hålla någon i avskildhet.

Regeringens huvudsakliga bedömning är att de åtgärder som har vidtagits och de åtgärder som initierats på senare tid kommer att få positiva effekter för vården av barn och ungdomar på Sis särskilda ungdomshem framöver. Regeringen säger sig dock vara medveten om att en del brister i Sis ungdomsvård kvarstår och avser fortsätta verka för att vården ska bli så ändamålsenlig och rättssäker som möjligt. Regeringen framför också att om ytterligare uppdrag behövs, kan sådana komma att ges till myndigheten framöver.

Regeringen föreslår i sin budgetproposition för 2022 att Sis får ett ökat årligt anslag med 100 miljoner kronor för 2022. Därefter föreslår regeringen en höjning med 140 miljoner kronor från 2023. Regeringen säger att medlen bl.a. ska användas till en förstärkning av utbildningsorganisationen på Sis för att säkerställa att vården av ungdomar och klienter kan hålla hög kvalitet. Medlen ska också gå till upprustning av säkerheten vilket har stor påverkan på tryggheten och vårdmiljön, samt för arbetsmiljön för medarbetarna.

Liberalerna anser att de uppgifter om brister inom Sis institutioner som framkommit är av den arten att det även krävs en extern genomlysning i form av en haverikommission, utöver en rad mer handfasta åtgärder.

Barnrättsbyrån har tillsammans med fil.dr. i socialt arbete Maria Andersson Vogel, granskat ca 1 700 avskiljningsbeslut för att svara på frågan om i vilken utsträckning, och på vilka sätt, barn utsätts för våld i samband med avskiljningar. Av rapporten (under tryck) framgår att barn och unga på Sis utsätts för en omfattande och systematisk våldsanvändning. I en tredjedel av avskiljningsbesluten framgår att den unge inte varit våldsam alls, vilket innebär att det saknas lagligt stöd för tvångsåtgärden som inbegriper fysiskt våld. Det är en oacceptabel siffra. I minst 82 procent av alla avskiljningar används grepp och tekniker enligt NPPL. NPPL innefattar polisiära grepp och tekniker med stora skaderisker och är att likställa med våld. Våldsanvändningen på Sis, inom ramen för de särskilda befogenheterna, talar för att avskiljningar måste avskaffas.

Regeringen har gett Ivo i uppdrag att förstärka tillsynen på de Sis-institutioner där flickor vårdas enligt LVU (S2021/03345) i ljuset av det ökade antalet avskiljningar bland just denna grupp. Detta är något vi ser ett stort behov av och ett uppdrag vi kommer att följa, med förhoppning om en relativt snabb uppföljning och utvärdering. Det behöver riktas ett särskilt fokus på situationen för de yngsta som är placerade på Sis-institutioner. Många av dessa är flickor som på grund av sin ålder befinner sig i en särskilt utsatt situation.

Sis ansvarar för 22 särskilda ungdomshem med ca 700 platser för akutplacering, utredningsplacering och behandlingsplacering. På dessa ungdomshem samlas barn och unga med svår beteendeproblematik som erhåller vård enligt LVU, men även barn och ungdomar som har begått brott och dömts till påföljden sluten ungdomsvård. Att blanda barn och ungdomar som placerats av socialtjänsten med barn och ungdomar som dömts av rättsväsendet innebär risker för båda kategorierna och försvårar möjligheten till en ändamålsenlig individuell behandling. Systemet bör reformeras så att de båda grupperna barn och ungdomar inte blandas, detta lyfter vi i Liberalernas motion Insatser för unga som begår brott (2020/21:3271).

Johan Pehrson (L)

Maria Nilsson (L)

Lina Nordquist (L)

Gulan Avcı (L)

Christer Nylander (L)

Mats Persson (L)

Allan Widman (L)